

Aan de minister van LNV

directie Strategie
afdeling Beleid, planvorming
en instrumentontwikkeling

Catharijnesingel 59
3511 GG Utrecht
Postbus 43006
3540 AA Utrecht
www.nvwa.nl

Contactpersoon

5.1.2.e

T 085.1.2.e

M 065.1.2.e

F 085.1.2.e

5.1.2.e @nvwa.nl

Datum

29 juni 2021

Bhm: 21175089

Bijlagen

2

nota

Reactie NVWA op rapport 'Varkensleed door schadelijke
lucht'

Parafenroute

5.1.2.e

5.1.2.e

5.1.2.e

5.1.2.e

BPZ

5.1.2.e

Aanleiding

Op 10 februari 2021 heeft de vaste commissie voor Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van de Tweede Kamer u verzocht om een reactie op het rapport 'varkensleed door schadelijke lucht' van Varkens in Nood. Een belangrijk deel van de inhoud van dit rapport betreft de wijze waarop de NVWA toezicht houdt op het klimaat van varkensstallen in relatie tot het welzijn van varkens. In deze nota doe ik u een advies hoe te komen tot effectiever toezicht op het klimaat van varkensstallen.

Advies

- Het standpunt van de NVWA betrekken bij uw reactie aan de vaste commissie LNV en aan Varkens in Nood.
- Voor de meest risicovormende factoren van stalklimaat kwantitatieve doelvoorschriften in wet- en regelgeving opnemen. Concreet houdt dit in dat voor ten minste ammoniak- en kooldioxideconcentraties limieten in de wet- en regelgeving worden opgenomen. Ammoniak en kooldioxide zijn stoffen die in de stal bij te hoge concentraties en langdurige blootstelling een risico vormen voor de gezondheid en invloed hebben op het ontstaan van gedragsproblemen (o.a. staart- en oorbijten) en het welzijn bij varkens.

Kernpunten

- Het klimaat in varkensstallen is een belangrijke factor voor het welzijn en de gezondheid van varkens in stallen. Ook voor mensen die in varkensstallen verkeren (verzorgers, dierenartsen, inspecteurs), is het van belang dat het stalklimaat geen negatieve effecten heeft op hun gezondheid.
- De NVWA heeft in samenspraak met uw departement getracht om door middel van een specifiek beoordelingsprotocol te voorzien in de te beperkte handhaafbaarheid van de open norm voor het klimaat in varkensstallen. Dit beoordelingsprotocol is gebaseerd op de uitkomsten van een studie uit 2017 van de WUR in opdracht van het ministerie van EZ¹. Het beoordelingsprotocol is gebaseerd op de combinatie van dier- én omgevingskenmerken waarvoor grenswaarden zijn bepaald.

¹ Signaalind catoren bij handhaving van 'Open normen' voor dierenwelzijn (pilot klimaat in varkensstallen), WUR, 2017

Op grond van de ervaring van een aantal jaren waarin de NVWA heeft geïnspecteerd op basis van dit protocol, is het oordeel van de NVWA dat het beoordelingsprotocol voor klimaat in varkensstallen onvoldoende bijdraagt aan effectief toezicht. Om als NVWA effectief te kunnen handhaven wanneer het klimaat in varkensstallen ontoereikend is, is het naar mijn mening noodzakelijk om ten minste voor de ammoniak- en kooldioxideconcentraties limieten in wet- en regelgeving op te nemen.

- In de bewoordingen van Varkens in Nood over het functioneren en handelen van de NVWA kan ik mij niet vinden. Deze bewoordingen komen bij mij over alsof de NVWA onvoldoende het belang van effectief toezicht zou onderkennen, en zich hier onvoldoende voor inzet. Uit deze nota blijkt dat de NVWA zich terdege verantwoordelijk voelt voor effectief toezicht en handhaven. Met name het inspecteren op basis van diergebonden indicatoren vraagt van inspecteurs dat zij nieuwe kennis en vaardigheden ontwikkelen. Inspecteurs worden ondersteund in de ontwikkeling van de benodigde kennis en ervaring en ik zal mij daarvoor blijven inzetten.

Toelichting

Het opnemen van limieten voor ammoniak en kooldioxide-concentraties in wet- en regelgeving houdt in dat een open norm wordt vervangen door een kwantitatief doelvoorschrift. Een dergelijke concretisering ligt in lijn met een meer algemeen geformuleerd advies van BuRO². Bij uw departement ligt reeds een verzoek van de NVWA om de open norm voor het klimaat in varkensstallen nader in te vullen.

Opname van kwantitatieve doelvoorschriften in wet- en regelgeving hebben niet het nadeel dat innovatie op bedrijven zou worden belemmerd. Wel is er het voordeel dat zowel de houder als de toezichthouder helderheid kunnen ontleen aan dit kwantitatieve doelvoorschrift. Door meting van de concentraties van risicovolle stoffen kan worden vastgesteld of er een risico is voor gezondheid en welzijn en, of er al dan niet sprake is van een normoverschrijding.

Het opnemen van kwantitatieve doelvoorschriften in wet- en regelgeving zal niet alle vraagstukken ten aanzien van het toezicht op het stalklimaat oplossen en zal ook geen 100% garantie bieden op het voorkómen van problemen als gevolg van het stalklimaat. Wel zal een belangrijk risico hierdoor beter beheerst en gecontroleerd kunnen worden. Opname in wet- en regelgeving geeft bovendien een steviger handvat dan opname in een beoordelingsprotocol, want hierdoor wordt de ruimte voor gerechtelijke procedures ingeperkt. Ook wordt daarmee de lijn gevolgd dat de wetgever de norm stelt en dat de toezichthouder toeziet op naleving van de norm³.

Als varkenshouders naast meting van gasconcentraties zelf tevens gebruik maken van diergebonden indicatoren als staart-/oorbijten, vervuiling, en rode ogen bij dieren, dan is het mogelijk om vroegtijdig te komen tot bijstelling van de bedrijfsvoering. Ik ga er vanuit dat diergebonden indicatoren ook onderdeel blijven uitmaken van het beoordelingsprotocol van de NVWA voor het klimaat in varkensstallen.

---

² Advies over Advies over Evaluatie Wet Dieren, BuRO, 2020

³ De NVWA: bewaker, ook beleidsmaker? ABD Topconsult/van der Vlist (2019)

Het opnemen van kwantitatieve doelvoorschriften vraagt nadere uitwerking in wet- en regelgeving, beoordelingsprotocol, inspectielijst en het specifiek interventiebeleid.

Het opnemen van limieten voor ammoniak- en kooldioxideconcentraties in stallucht sluit aan op de wijze waarop wet- en regelgeving voor vleeskuikens is geformuleerd. Voor deze omvangrijke diercategorie gelden reeds wettelijke limieten voor ammoniak (20 ppm) en kooldioxide (3000 ppm). Voor een meer volledige aansluiting van regelgeving over verschillende diercategorieën heen, zouden daarnaast bovendien limieten aan de relatieve vochtigheid en de temperatuur in varkensstallen moeten worden gesteld zoals nu bij vleeskuikens ook het geval is.

Indien varkensbedrijven voorzien in een stalklimaat zonder negatieve effecten op gezondheid en welzijn, dan draagt dit sterk bij aan het uitbannen van het staart couperen bij varkens. Het stalklimaat is immers een van de belangrijke factoren (naast onder andere hokverrijking, en voedsel- en waterversprekking) die van invloed kan zijn op het zich voordoen van staartbijten.

U heeft aangegeven dat het staart couperen bij varkens in 2030 moet zijn beëindigd. Het op korte termijn effectief kunnen handhaven op het klimaat in varkensstallen zie ik als één van de wezenlijke randvoorwaarden om deze ambitie te kunnen realiseren. Ik realiseer mij dat dit indringend overleg met het bedrijfsleven vergt, waarbij ook gesproken kan worden over maatregelen die naast effectief toezicht bijdragen aan bewustwording en naleving door de sector. Ook kan ik mij voorstellen dat een overgangstermijn wordt geboden zodat bedrijven de technische inrichting van stallen kunnen aanpassen indien kwantitatieve normen in wet- en regelgeving worden opgenomen. In een substantieel deel van de stallen is een structurele aanpassing noodzakelijk om te komen tot een goed stalklimaat. In het rapport 'Houden van varkens met een intacte staart' van Wageningen Livestock Research (mei 2021) is aangegeven dat het komen tot een goed stalklimaat, substantiële investeringen van een groot deel van de varkensbedrijven vergt.

Bij het College van Beroep voor het Bedrijfsleven (CBB) ligt op dit moment een zaak voor over het stalklimaat op een varkensbedrijf. De uitspraak over deze zaak is begin juli a.s. te verwachten. Deze kan mogelijk bijdragen aan de juridische onderbouwing van de geadviseerde opname van limieten in wet- en regelgeving.